

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Motivasyonlarına Çoklu Ortamların Etkisi (Erbil Örneği)

Hasan KAYA

MA Student, International Burch University,
Sarajevo / Bosnia and Herzegovina, hasan.kaya@stu.ibu.edu.ba

Prof. Dr. Cemal ÖZDEMİR

SDU University, Kaskelen / Kazakhstan,
cemal.ozdemir@sdu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-1166-3083>

Özet

İnsan her alanda motivasyona ihtiyaç duymaktadır. Bir işe başlamadan önce bu işi yapabileceğine dair söylemler onu daha hızlı harekete geçirmektedir. Yabancı dil öğrenme sürecinde motivasyon süreklilik arz etmesi, kararlılıkla ilerlenmesi ve heyecanlı olma adına kilit bir unsurdur. Bu sayede öğrenci aldığı haz ile hedef dile ilgi duyacak ve öğrenme motivasyonu artacaktır. Çoklu ortam teknolojileri yabancı dil olarak Türkçe öğretimini destekleyici ve verimli kılan bir faktördür. Bu çalışmanın amacı Erbil'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin motivasyon düzeylerine çoklu ortam teknolojilerinin etkisini incelemektir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında belirlenen konu kapsamında deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Öğrencilere ön test ve son test uygulamaları yapılmıştır. Deney grubu öğrencilerine çoklu ortam teknolojilerinin birlikte kullanıldığı ders anlatımı yapılırken; kontrol grubu öğrencilerine sadece ders kitabı etkinlikleri kullanılarak anlatım yapılmıştır. Çoklu ortam teknolojilerinin öğrencilerin motivasyonuna etkisini tespit için anket uygulaması yapılmıştır. Sonuç olarak deney grubu son test ortalaması 79,8 ve kontrol grubu son test ortalaması ise 69,6 çıkmıştır. İki grup arasında +10.2 puan fark gözlemlenmiştir. Çoklu ortam teknolojilerinin öğrencilerin

motivasyonlarına etkisi yönündeki anket sonucunda ise öğrencilerin %97'si motivasyonlarının olumlu yönde etkilendiğini belirtmiştir.

Anahtar kelimeler: Motivasyon, çoklu ortam teknolojileri, materyal, yabancı dil Türkçe

The Effect of Multimedia on Motivation of Students Learning Turkish as a Foreign Language (Erbil Example)

Abstract

People need motivation in every field. The statements that he can do this job before starting a job make him take action faster. Motivation is a key element in the process of learning a foreign language, for continuity, progress with determination and being excited. In this way, the student will be interested in the target language with the pleasure he receives and his motivation to learn will increase. Multimedia technologies are a factor that makes teaching Turkish as a foreign language supportive and efficient. The aim of the study is to examine the effect of multimedia technologies on the motivation levels of students learning Turkish as a foreign language in Erbil. Mixed method was used in the research. Experimental and control groups were formed within the scope of the subject determined within the scope of the research. Pre-test and post-test applications were made to the students. While the lectures using multimedia technologies were given to the experimental group students, the control group students were lectured using only textbook activities. A questionnaire was applied to determine the effect of multimedia technologies on students' motivation. As a result, the post-test mean of the experimental group was 79.8 and the mean of the control group was 69.6. A difference of +10.2 points was observed between the two groups. As a result of the survey on the effect of multimedia technologies on students' motivation, 97% of the students stated that their motivation was positively affected.

Keywords: Motivation, multimedia technologies, material, foreign language Turkish

1. Giriş

Yabancı dil öğrenimi, küreselleşme ve küreselleşmeye bağlı iletişimin artmasıyla giderek daha fazla önem kazanmıştır. Dil becerileri, kişilerin farklı kültürlerle etkileşimde bulunmasını ve dünya çapında iletişim ağlarına katılmasını sağlar. Özellikle Türkçe gibi dünya genelinde yaygın olarak konuşulan bir dilin öğrenimi, bireylere birçok fırsat sunar. Ancak, yabancı dil öğrenimi zorlu bir süreçtir. Bundan dolayı öğrenciler bu süreci başarıyla atlatabilmeleri için yüksek düzeyde motivasyona gereksinim duyarlar. Bu süreçte motivasyon problemi yaşayan öğrenciler, dil öğrenme sürecinde zorluklarla karşılaştıklarında çabalarını azaltabilir veya öğrenme

faaliyetlerinden uzaklaşabilirler. Bu nedenle, yabancı dil öğretiminde öğrencilerin motivasyonlarını artırmaya yönelik etkili stratejiler geliştirmek son derece önemlidir.

İnsan her alanda motivasyona ihtiyaç duymaktadır. Bir işe başlamadan önce bu işi yapabileceğine dair söylemler onu daha hızlı harekete geçirmektedir. İnsan belli bir işi yaparken destek görmek ve onu motive edici söylemler duymak ister. Motivasyon kökeni itibarıyla Latince bir kelimedir. “Motivasyon; isteklendirme, güdüleme” (TDK, 2023). İhtiyaç ve arzu gibi kavramları içerir. Yabancı dil öğrenim aşamalarında öğrenciler başarılı olabilmek için motivasyona gereksinim duymaktadırlar. Araştırmacılar motivasyonu farklı şekillerde tanımlamışlardır. Yabancı dil öğrenme sürecinde motivasyon süreklilik arz etmesi, kararlılıkla ilerlenmesi ve heyecanlı olma adına kilit bir unsurdur. Bu sayede öğrenci aldığı haz ile hedef dile ilgi duyacak ve öğrenme motivasyonu artacaktır (Gardner, 1985). “Eğitsel açıdan ise motivasyon, öğrencinin ihtiyaç duyduğu, ilgisini çeken, merak ettiği bir konuya aktif katılımını sağlayan güç şeklinde tanımlanabilir” (Topçuoğlu, Ünal ve Bursalı, 2013, s. 39).

Öğrencinin içerisinde bulunan bu gücü kimi zaman kendisi kimi zaman ise dışarıdan bir faktörün çıkartması gerekmektedir. Lumsden (1994)’e göre öğrencilerde ortaya çıkarılan bu motivasyon öğrencinin öğreniminde ve bilgilerin kalıcılığında önemlidir. Öğrencinin derse olan isteği, öğretmeni ve anlattıklarını dikkatlice dinleme, odaklanma, bir problemle karşılaştığında direnme, derse ön hazırlık, derste çaba gösterme, aktif katılım sağlama, pes etmeme, kararlı ve istikrarlı olma ile motivasyon arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır (Kardaş ve Tunagür, 2018). Son yıllarda, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte çoklu ortam materyalleri öğretimin bir parçası olarak dil öğreniminde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu materyaller öğrencilerin tüm duyularına hitap edecek düzeyde oluşturulmuş materyallerdir (Mayer, 2009). Tannenbaum (1988)’e göre çoklu ortam görüntü, ses ve metinden en azından ikisini içeren ve karşılıklı etkileşimi sağlayan bilgisayar sunularıdır.

1.1. Araştırmanın Problem durumu

Dil yapılarının birbirlerinden farklı oluşu, öğretmen, ortam, motivasyon ve materyal gibi faktörler bunlara örnektir. Irak Erbil Stirling Okullarında okuyan A1 seviyedeki 5. sınıf öğrencilerinin yabancı

dil olarak Türkçe dersinde motivasyona bağı bazı zorluklarla karşılaştıkları öğretmen tarafından gözlemlenmiştir. Araştırmanın problem durumu “Çoklu ortam teknolojilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin motivasyonlarına etkisi ne düzeydedir?” ana sorusuna cevap bulmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı Erbil'deki yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin motivasyon düzeylerine çoklu ortam teknolojilerinin etkisini incelemektir. “Öğretim teknolojisi kullanılarak hazırlanan öğrenme-öğretme ortamlarını daha çok duyuya hitap eden çevreler haline getirmek öğrenci motivasyonunu ve başarısını artırmaktadır” (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005, s. 4). Bu nedenle, bu araştırma, Erbil'deki yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin motivasyonunu artırmak için çoklu ortam teknolojilerinin etkisini araştırmayı amaçlamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik artan talepler ile birlikte pek çok yöntem geliştirilmiştir (Demirel, 2011). Ancak bu yöntemler arasında öğrencilerin bütün duyu organlarına aynı anda etki eden yöntemler yabancı dil öğrenimini daha kalıcı hale getirmektedir.

Durmuş (2018)'a göre de derste kullanılan işitsel-görsel ve dilsel-işitsel materyaller öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırır. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde çoklu ortam araçlarının öğrencilerin başarılarını pozitif olarak arttırdığı sonucuna varılmıştır (Büyükaslan, 2007; Çevik, 2001; Korkmaz, 2019; Şengör, 2010).

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımı

Bilginin olduğu her alanda materyaller önemli olduğu kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de önemlidir. Hazırlanan materyaller öğrencilerin duyularına hitap etmelidir. Amaca hitap eden ve ders konusuna uygun olmalıdır. Hedeflenen kazandırılacak beceri doğrultusunda materyaller verilmelidir. Bu hususta seçilecek materyallerde dikkat edilmesi gereken ilk husus öğrencilerin Türkçe seviyelerine uygunluktur. Temel-orta-yüksek derecelerine uygun okuma-dinleme-yazma-konuşma etkinlikleri seçilmelidir. Örneğin; temel seviye Türkçe öğrencileri için kelime

öğretiminde görsel içerikli materyallerden yararlanmak etkili olmaktadır. Çünkü henüz yeni Türkçe öğrenmeye başlayan öğrencilere kelimelerin anlamsal olarak verilmesi mantıksızdır. “Bilginin hatırlanmasında okuma %10, işitme %20, görme %30, görme ve işitme %50, söyleme %70, yapma ve söyleme %90 etkilidir” (Demirel, 2011, s. 69). Bu yüzdelerden de anlaşıldığı üzere görsel ve işitsel halde kullanılan materyaller oldukça etkili bir öğrenme sağlamaktadırlar.

Yabancı dil öğretilirken özellikle görsellerden yararlanılması öğrenciyi öğrenmeye teşvik eder ve kalıcılık sağlar. Öğretmen için de konu ile ilgili hazırlanmış görsel materyal öğrenciye verilmesi unutulmuş bilgilerin de önüne geçer. Hatta öğretmenin ders anlattığı bütün sınıflarda eşit anlatım sağlanmasına yardımcı olur. “Eğitim bilimleri alan yazında görsel ve işitsel araçlar, duyu organlarımızdan birine ya da her ikisine etki etme yönünden ve gösteriş biçimlerine göre; işitsel, görsel ve işitsel-görsel olarak incelenmektedir” (Kuşçu, 2017, s. 213). Bireyler farklı zekâ türlerine sahip olduklarından dolayı öğrenme gerçekleşirken her duyu organına bir ya da birden fazla hitap eden materyaller işe koşulmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmenin her seviyesi ve aşamasında tekrar önemlidir. “Kısa süreli belleğe kaydedilen bilgi, üzerinde herhangi bir işlem yapılmadığı takdirde, 15–20 saniye içinde kaybolur. Fakat birtakım stratejiler ve tekrar yoluyla bilginin kısa süreli bellekte daha uzun süre kalması ve uzun süreli belleğe aktarılması sağlanabilir” (Yalın, 2010, s. 85).

Materyallerin sayılarını arttırarak öğrencilere tekrar fırsatı sunulabilir. Örneğin; ders esnasında öğretmen tarafından verilen kelimenin öğrenciye yazılı halde sunulan bir materyal ile tekrar ettirilmesinin ardından bir video veya şarkıda bu kelimelerin öğrenciye dinletilmesi sonra kelimelerin cümlede kullanılmalarıyla kelimeler tekrar tekrar kullanılarak unutulması zorlaşacaktır. Öğrenci yabancı dil öğrenme serüvenine ne kadar dahi edilirse o kadar başarı artacaktır. Bu yüzden kullanılması planlanan materyal öğrenciyi aktif hale getirmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılacak materyal özellikleri;

- a. Öğrencilerin önceden seviyeleri tespit edilmiş ve ona göre sınıflara ayrılmış olmaları gerekmektedir. İmkân varsa soydaş öğrenciler diğer yabancı öğrencilerden farklı bir sınıfta olmalıdırlar. Çünkü Türkiye Türkçesi ile soydaş denilen gruptaki öğrenciler (Kırgızca,

Kazakça, Özbekçe vb.) dil benzerliklerinden ötürü Türkçeyi daha kolay öğrenmektedirler. Ama bir Afrikalı, Avrupalı öğrenciler dil farklılıklarından kaynaklı Türkçe öğrenmede zaman zaman zorlanmaktadırlar. Bu şekilde özelliklerin hesaba katılmadan oluşturulan sınıflarda, homojenlik olmamasından dolayı sağlıklı bir öğretim ortamı oluşturulamamaktadır.

- b. Bir diğer nokta ise materyal hazırlarken konuların basit olanından, karmaşık olanına doğru bir kanal oluşturulup materyallerin hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Öğrenciler zor olanla karşılaşp motivasyon düşüklüğü yaşamamalı ve kolayı anlayıp diğer aşamaya geçmelidir.
- c. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dikkat edilmesi gereken önemli noktaların bir diğeri de dört temel beceriyi esas alan materyallerin hazırlanmasıdır. Bir beceri diğeri bir beceriyle bağlantılı olabilir. Örneğin; yapılan bir dinleme metninin ardından öğrencilere yöneltilen soruların öğrencilerin sözlü veya yazılı cevaplamaları ile dinleme-yazma-konuşma becerileri beraber kullanılabilir.
- d. Materyaller öğrenciyi aktif kılan ve öğrencinin merkezde olduğu bir öğrenme ortamı sağlayacak ölçüde olmalıdır. Materyaller iletişimsel olmalıdır. “Etkili bir öğretimin temelinde, öğrencilerin dikkatlerini çekmek ve bunu öğretim süresince sürdürebilmek yatar... Hiç kimse öğrenme isteği duymadan öğrenemez” (Yalın, 2010, s. 54).
- e. Hazırlanan her bir materyalde verilen kalıp tek olmalıdır. Önceki bilginin öğrenilmişlik düzeyi test edildikten sonra yeni konuya geçilmelidir. Öğretmen öğrenme hızlarını kontrol etmelidir. Bu düzeyleri belirlemek adına materyaller hazırlanmalıdır. Öğretmen değerlendirmeden elde edilen sonuçlara göre yetersiz görülen beceriye yoğunlaşmalıdır.
- f. Öğrencilerin ilgi alanları da yabancı dil olarak Türkçe materyallerinin oluşturulmasında etkilidir. Kelimeler, resimler ve ilgili videolar ilgi çeken konular üzerinden verilmelidir.
- g. Öğrencilerin seviyelerine dikkat edilmesi kadar yaşları da göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin yaşları küçük ise resimli renkli görsellerden yararlanılabilir.
- h. Öğrencilerin neden Türkçe öğrendikleri de önemlidir. Öğrenci Türkiye’de yaşamak için yabancı dil olarak Türkçe öğreniyorsa yazma becerisinin geri planda kalması normaldir. Üniversitede okumak için Türkçe öğrenen öğrenciler için ise sınava yönelik bir hazırlık planı uygulanabilir.

- i. Öğrencilerin Türk kültürünü tanımaları önemlidir. “Dil öğrenmek, kültür öğrenmektir. Ancak kültür aktarımı yapıyoruz diye bağlama uygun olmayan ya da dili ve yapıyı öğretmek yerine sadece kendi kültürünü dayatmaya yönelik bir yol takip edilmemelidir” (Demir ve Açık, 2011, s. 57).

2.2. Çoklu Ortam Materyalleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Teknolojinin yenilenmesiyle çoklu ortam materyallerinin de eğitimde özellikle yabancı dil alanında kullanımı artmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde CD’lerden interaktif araçlara kadar pek çok materyal kullanılmaktadır. Ancak teknoloji ilerlemesi ile artık CD pek tercih edilmemektedir. Demirel (2011)’e göre video ya da filmler sadece kelime öğretimi değil aynı zamanda tonlama ve mimiklere de vurgu yapmaktadırlar. “Konuyla birebir uygunluk gösteren video-filmler tercih edilmeli, televizyon gibi içeriğine müdahale edilemeyecek materyallerin olumsuz yönlerinin de olacağı unutulmamalıdır” (Parlak, 2018, s. 37). Bu sebeple materyal seçimi yaparken hem konu ile ilişkisi hem de seviye uyumu olmalıdır.

Çoklu ortam teknolojileri yabancı dil olarak Türkçe öğretimini destekleyici ve verimli kılan bir faktördür. Çoklu ortam kavramı dersin düz bir metin ile öğrenciye sunulması değil en az 2 duyu organına hitap edecek şekilde anlatılmasıdır (Yalçınkaya ve Özerbaş, 2017). Çoklu ortam araçları şunlardır; metin, video, animasyon, fotoğraf, ses, haritalar, grafikler, diyagramlar, broşür, afiş ve diğer görseller. Çoklu ortam teknolojileri bu sayılan unsurlara dayanmaktadır. “Çoklu ortam; film, slayt, müzik ve ışıklandırma gibi birkaç ortamın özellikle eğitim veya eğlence amacıyla bütünleşik olarak kullanımınıdır” (Brooks, 1997, s. 79). Çünkü sade verilen bir metnin öğrencilerin zihninde görsel ya da işitsel materyallerden daha az anlamsal yere sahiptir. “Çoklu ortam tasarımları düz metinlerin yanı sıra işitsel ve görsel (resim, video, ses ve animasyon) öğeler kullanılan tasarımlardır” (Kuzu, 2011, s. 39).

Çoklu ortam dahilinde hazırlanmış sunumda sözcük ve resimler gözlere ardından seslendirilmesiyle kulaklara hitap etmektedir. Bunlar arasından seçilen sözcükler düzenlemeye alınır uzun süreli belleğe kaydedilir. Kulak ve göz ile algılanan sözcük ile resimler duyuşsal belleğe iletilir. Burada resim ve kelimelerin görsel simgeleri kısa süreliğine görsel ile duyuşsal bellekte

saklanırken seslerin imgeleri işitsel bellekte tutulur. Öğrenilen bilgilerin bilinçli ve geçici olarak tutulduğu yer ise çalışan bellektir. Tekrar etme ile bilgiler uzun süreli belleğe gönderilir.

Çoklu ortam teknolojisinin ana iki amacı vardır. Bunlardan ilki; öğrencilere bilgilerin aktarımıdır. Bu aktarım kinestetik, işitsel ve görsel öğelerden oluşup bilgileri hafızada kalıcı hale getirmektedir. İkincisi mevcut öğrenilmiş olan bilgiyi yenileriyle sentezlemektir (Mayer, 2005). Görüldüğü üzere çoklu ortam materyalleri öğrenme yolunda bir rehberdir ana aktör ise öğrencidir. Öğrenci ders esnasında kendini gerçek ortamda hissedip keşif yapabilmektedir. Anlatımların sıradan ve olağan halden çıkarılıp başka bir forma sokulması dersi ilgi çekici kılacaktır (Karadeniz, 2006).

Kitap ve kaynakların dijital ortamlara aktarılmasıyla öğrencilerin istedikleri bilgilere ulaşmaları kolaylaşmıştır. “Ülkemizde bulunan üniversiteler Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) bünyesinde oluşturduğu eğitim setlerini bilgisayar ortamına aktarmış ve internete dayalı Türkçe öğretim siteleri oluşturmuşlardır” (Durmuş ve Okur, 2018, s. 79). Ayrıca Türkiye’de eğitimi desteklemek adına “Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH)” projesi ile sınıflara interaktif tahtalar takılmıştır.

Yabancı dil öğretimi için de içerisine uygulamalar yüklenerek öğrencilere sunulmaktadır. “Çoklu ortam uygulamaları, öğrencinin aldığı bilgiyi tam öğrenmeyi sağlayacak şekilde, belli bir düzen içerisinde öğrenmesine ve öğrendiklerini ihtiyaç duyduğu anda geri çağırmasına imkân tanır” (Semerci, 1999, s. 42). Yine MEB tarafından “Eğitim Bilişim Ağı (EBA)” programı içerisinde Türkçe öğretimi yer almaktadır. Öğrencilere her seviyede alıştırmalar, videolar, sesli hikayeler ve oyunlar sunulmaktadır.

Böylece öğrencilere ilgi çekici bir öğrenme ortamı oluşturulmaktadır. “Öğrenme, insanın duyu organları yoluyla gelen uyarıcıları algılaması, yorumlaması ve anlamlandırmasıdır; öğrenme ortamı ve öğretim etkinlikleri ne kadar çok duyu organına hitap ederse, öğrenme de o kadar kalıcı olmakta ve dolayısıyla unutmaya da geç gerçekleşmektedir” (Saban, 2008, s. 68). Her geçen gün teknolojinin artması ile gelişen çoklu ortam materyalleri belirli ilkeler çerçevesinde yenilenmektedir. Mayer (2005)’e göre çoklu ortam tasarım ilkeleri şöyledir;

- **Çoklu temsil:** Öğretimde birden fazla ortamın veya kanalın kullanılması öğrenme etkililiğini artırır. “İki kanal arasında kurulan ilişki bilginin yapılandırılmasını ve hafızada uzun süre tutulmasını sağlamaktadır. Özellikle bilgi düzeyi düşük olan bireyler sözel ve görsel ders sunumları ile daha hızlı öğrenmeler gerçekleştirebilmektedir” (Mayer, 2005, s. 47).
- **Tutarlılık:** öğrencilere verilen bilgiler birbirleri ile bağlantılı ve tutarlı olmalıdır. Genel anlamda ana konu akılda kalıcı olmalıdır. “Öğrenilmesi hedeflenen bilginin dışında kalan hiçbir şey çoklu ortam materyalinde yer almamalıdır. Sunumu daha eğlenceli hale getirmek amacıyla sunuma eklenen gereksiz sözcükler, görseller ya da videolar öğrenme sürecine zarar vermektedir” (Dursun ve Odabaşı, 2017, s. 56).
- **Kanal:** anlatımın sözlü desteklenmesi yazılı halde verilen metinlerden daha etkilidir. “Görselin yazılı metinlerle desteklenmesi yerine sesletimlerle desteklenmesi öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmektedir. Burada önemli olan etken görsel kanala 2 farklı materyal ile yüklenmektense 1 materyal ile görsel kanala diğer materyal ile işitsel kanala bilgi aktarımının yapılmasıdır” (Mayer, 2005, s. 95).
- **Aşırılık:** Bilgilerin sade sunulması gereğinden fazla kullanılan materyallerden daha fazla etkili olmaktadır. “Aşırılık ilkesi tek bir kanala birden fazla materyal ile yüklenilerek kanalın bilişsel yükünün arttırılmasını öğrenmenin güçleştirilmesini ifade etmektedir” (Mayer, 2009, s. 26).
- **Birliktelik:** Bilgilerin aynı zamanda resimler ile de desteklenmesi öğrenmeyi desteklemektedir. “Metin ve görsellerin ortak bir fiziki ortamda bulunması başarıyı arttıracak olan etmenler arasındadır. Metin ve görsel arasındaki ilişki ne kadar anlamlı olursa öğrencilerin öğrenmeleri de o kadar artmaktadır” (Mayer ve Moreno, 1999, 87). “Öğrencilerin görseller ve sözcükler arasında anlam kurması ve onları zihinlerinde aynı anda anlamlandırabilmesi için görseller ile sözcüklerin ekrana aynı anda yansıtılması gerekmektedir” (Mayer ve Moreno, 2007, s. 68).
- **Bireysel farklılıklar:** Öğrencilerin dil seviyesi bakımından bireysel farklılıklarına göre çoklu ortam materyal kullanımı yapılmalıdır. Günlük konuşma dili kullanılmalıdır. “Akademik dil ile oluşturulan çoklu ortam etkinlikleri karmaşıklaşmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için etkinlikler günlük dil ile oluşturulmalıdır” (Mayer, 2005, s. 75).

2.3.Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Motivasyonunun Önemi

Yabancı dil öğrenme zamanla hedef dilde kalıcı davranışların oluşmasıdır. Ancak bu süreçte öğrenciyi etkileyen faktörlerin başında motivasyon gelmektedir. Motivasyon en basit tanımı ile isteklendirir (TDK, 2023). “Eğitsel açıdan motivasyon; öğrencinin ihtiyaç duyduğu, ilgisini çektiği, merak ettiği bir konuya aktif katılım sağlamasıdır” (Topçuoğlu vd., 2013, s. 38). “Kökünü Latince “movere” sözcüğüne dayanan, “hareket ettirme, hareketlendirme” anlamına gelen motivasyon; istek, ihtiyaç, ilgi gibi kavramları kapsayıcı bir niteliğe sahiptir “Motivasyon kavramının dilimizde tam bir karşılığını bulmak oldukça zordur. Bu kavram İngilizce ve Fransızca Motive kelimesinden türetilmiştir. Türkçe karşılığı olarak güdü veya harekete geçirici olarak belirlenebilir. Kısaca bir insanı belirli bir amaç için harekete geçiren güçtür” (Eren, 2001, s. 492). Motivasyon içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

“İnsanı motive etmenin çok farklı ve değişik yolları vardır. Öğrencinin motive olma durumu başka iken çalışan birinin motive olma durum ve şekilleri farklılık gözlenmektedir. Öğrenci merkezli motivasyonda ise aile, ödül-ceza, sınıf durumu, öğretmen faktörü gibi farklı sebeplerle karşılaşılmaktadır” (Özkan ve Özdemir, 2023, s. 23). Kişinin bir işten zevk alması ve yapmak istemesi içsel motivasyondur. “İçsel motivasyon kişinin içinden gelen merak, ilgi ve ihtiyaç gibi güdülerle ortaya çıkar. İçsel motivasyon, öğrenme ihtiyacı ve başarıma duygusunun doğal ortamlar içerisinde geliştiği motivasyon tipidir” (Ryan ve Deci, 2000, s. 49). Kişinin davranış sonrasında alacağı kesinlikten dolayı o işi yapma isteğinin uyanması dışsal motivasyondur.

Yabancı dil öğrenme kararlılık ister. Bu kararlılık üzerindeki en belirgin faktör ise motivasyondur. Uzun bir süreç olan hedef dil öğrenmeleri sırasında motivasyon en üst düzeyde tutulmalıdır. Eğitim alanında motivasyona dair görüşler şu şekildedir (Şahin ve Koçer, 2001);

- Öğrencinin davranışları öğretmenin biliş seviyesi ile ölçülemez.
- Motivasyon öğrencinin tam davranışını göstermese de öğretmenin çıkarım yapmasına olanak tanır.
- Öğrencinin motivasyonu üzerinden ilerideki kesin hareketleri söylenemez.
- Motivasyon; merak, başarı, kontrol ve kaygı faktörlerini kapsar.

Motivasyon öğrenciyi sorgulamaya yönlendirir. Yabancı dil öğrenme serüveninde etkili olan motivasyon türleri; Araçsal ve birleştirici motivasyondur. Araçsal motivasyon yabancı dilin işlevsel hedeflerle öğrenilmesini vurgular. Örneğin; bir kişi iyi seviyede yabancı dil öğrenmesi durumunda maaşında artış olacağını bilmesi araçsal motivasyondur. Bunun yanı sıra üniversitelerde okuma için yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler de araçsal motivasyona örnek teşkil etmektedirler. Birleştirici motivasyon ise öğrenilmekte olunan yabancı dilin konuşuldu ülkede yaşayan öğrencilerin motivasyon kaynaklarıdır. Örneğin Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmede motivasyon en önemli teşvik unsurudur. Öğrencilerin yabancı dil öğrenirken yetenekleri ve becerileri de etkisini göstermektedir. “Yetenek kişinin kalıtıma dayanan ve öğrenmesini çerçeveleyen sınır ve dışarıdan gelen etkiyi alabilme gücüdür” (Demirel ve Savaş, 2017, s. 133). Beceri sonradan istek ile gerçekleşen davranışlardır. Öğretmen, öğrencileri iyi analiz edip durumlarını takip etmeli, yetenek ve becerilerini ilerletmede yardımcı olmalıdır.

Öğrencilerin yabancı dilde ihtiyacı olan konular üzerinde durularak motivasyon artırılabilir. Konular içerisinde dört beceri eşit bir dağılımla öğrencilere oyun, ödül, ceza ve not ile güdülenerek verilmelidir. “Sınıf içi ders durumunda aktif ve başarılı olan her öğrenci sözlü olarak veya maddi olarak ödüllendirilmelidir. Bazı ödüller hemen verilmeli bazıları ise sona ulaşılmca verilmelidir. Bu şekilde aktif ve uzun süreli motivasyon sağlanmış olur” (Başar, 2001, s. 32). Ancak aşırıya kaçılmamalıdır. Öğrenci her görev veya ödev sonunda ödül bekler hale gelmemelidir.

Öğretmenin hal ve hareketleri öğrencilerin birbirleri ve ders ile ilişkisini etkilemektedir. Bir davranış ile öğrencilerin motivasyonu iyi veya kötü yönde ilerlemektedir. Öğretmenin ders sırasında monotonluktan çıkması gerekmektedir. Öğrenciler konu için merak içerisinde olmalıdırlar. Derste öğrendikleri bilgiler aynı zamanda günlük hayatta kullanıma elverişli olmalıdır.

3. Yöntem

Çoklu ortam teknolojilerinin A1 seviyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 5. sınıf öğrencilerin motivasyonlarına etkisinin incelenmiş olduğu bu araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemi olan karma yöntem kullanılmıştır. “Karma yapıları olarak nitelendirilen bu desen; deneysel desen, nicel veri ve tümden gelimci denencelere dayalı istatistiksel analiz ile nitel veri, doğacı araştırma ve tümevarımcı içerik analizinden meydana gelmektedir” (Patton, 2002, s. 48). Aynı zamanda araştırmada yarı deneysel yöntemde de kontrol ve deney gruplarına ön test ve son test uygulamaları yapılması nedeni ile başvurulmuştur. Araştırmanın deseni durum çalışmasıdır.

Araştırmanın evreni Irak'ta yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerden meydana gelmektedir. Evren ulaşılabilirliği kısa bir süreç içerisinde tamamlanamayacağı için kolay ulaşılabilir yöntem ile örneklem grubu Irak'ın Erbil şehrinde bulunan Stirling Okullarında okuyan 5. sınıf öğrencileri olarak seçilmiştir. Ayrıca kontrol ve deney grupları seçkisiz yöntem ile belirlenmiştir. Araştırmaya 50 öğrenci dahil edilmiştir bu öğrencilerin 25'i deney ve kalan 25'i ise kontrol grubu öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmada kontrol ve deney gruplarına ortak bir konu yiyecekler ve içecekler teması seçilmiştir. Öğrencilere belirlenen tema anlatılmadan önce bir ön test uygulaması yapılmıştır. Daha sonra konu öğrencilere 4 hafta süresince anlatılmıştır. Kontrol grubu öğrencilerine Yağmur 1 ders kitabı içerisindeki etkinlikler kullanılarak ders anlatılırken, deney grubu öğrencilerine çoklu ortam teknolojilerinin kullanıldığı dersler anlatılmıştır.

- Deney grubu öğrencilerine ders anlatımında kullanılan çoklu ortam materyalleri;
- İnteraktif oyunlar (eşleştirme, adam asmaca, vb.)
- Kahoot yarışması
- Poster ve resimler
- Videolar
- Çizgi filmler
- Şarkılar
- Türkçe okulu platformu
- Yağmur 1 Türkçe ders kitabı 4K uygulamalı etkinlikler

- Akıllı tahta uyumlu etkinlikler
- Dinleme metinleri
- Hikaye okuma parçaları görsel içerikli

4 haftanın sonunda kontrol ve deney gruplarına eş zamanlı son test uygulanmıştır. Daha sonra deney grubu öğrencilerinin kullanılan çoklu ortam materyallerinin motivasyonlarına etkilerini tespit etmek amacıyla Türkçe dersi motivasyon ölçeği uygulanmıştır. Ölçek 5’li likert ölçeği şeklindedir ve öğrenciler Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum cevaplarından kendilerine en yakın olanı seçmişlerdir. Anket öğrencilere tercümanın açıklamaları ile uygulanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. “İçerik analizi çalışmalarının genel amacı, ele alınan konu kapsamında, daha sonra yapılacak akademik çalışmalara yol göstermesi ve konu ile ilgili genel eğilimin tespitinin sağlanmasıdır” (Ültay, 2021, s. 192).

4. Bulgu ve Yorumlar

Çoklu ortam teknolojilerinin A1 seviyesinde Türkçe öğrenen 5. sınıf öğrencilerin derse olan motivasyonları üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bu çalışmaya ilişkin veriler ön test, son test ve anket ölçeğinden elde edilmiştir. Bunlara ilişkin sonuçlar aşağıda tablolarda yorumlanmıştır.

4.1. Akademik Başarı Ön-Test Son-Test Bulgu ve Yorumlar

Ön ve son test konusu 5. sınıf yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı Yağmur 1 ve Yiyecekler ve İçecekler ünitesi dikkate alınarak oluşturulmuştur. Kontrol ve deney gruplarına eş zamanlı toplamda 25 sorudan oluşan “Başarı Ön Testi” uygulanmıştır. Bu soruların 6’sı açık uçlu sorulardan oluşurken 19’u ise çoktan seçmelidir. “Başarı Son Testi” ise çoktan seçmeli 40 sorudan oluşmaktadır.

Tablo 1. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön-Test ile Son-Test Sonuçları Karşılaştırması

Adı	Ön Test	Son Test	Cinsiyeti
A1	66,5	90	Erkek
A2	19	47,5	Erkek
A3	20,3	67,5	Kız
A4	36	65	Kız
A5	20	75	Kız
A6	16,5	45	Erkek
A7	18	70	Erkek
A8	21	82,5	Kız
A9	49,6	87,5	Erkek
A10	72	95	Erkek
A11	28	77,5	Kız
A12	83	100	Erkek
A13	39	87,5	Erkek
A14	18	50	Erkek
A15	16,6	45	Erkek
A16	17,2	62,5	Erkek
A17	30,6	80	Erkek
A18	16	50	Erkek
A19	37	47,5	Kız
A20	20,2	75	Kız
A21	28,8	62,5	Kız
A22	47,9	62,5	Kız
A23	21,2	67,5	Kız
A24	80,5	97,5	Kız
A25	31	50	Erkek
Ortalama	34,156	69,6	K=11 E=14

Tablo 1’de kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları yer almaktadır. Öğrenciler yiyecekler ve içecekler ünitesini 4 hafta boyunca öğretmenlerinin Yağmur 1 yabancı dil Türkçe ders kitabı eşliğinde geleneksel yöntem ile öğrenmişlerdir. Genel not ortalaması değerlendirildiğinde ön test ortalamaları 34,146 iken son testte öğrenciler +35,44’lük bir artış ile ortalamalarını 69,6’ya çıkartmışlardır.

Ön testte en başarılı öğrenci 83 puan ile A12 öğrencisi yine son testte 100 puan alarak sınıfın en yüksek notuna sahip olmuştur. Kendi içerisinde değerlendirildiğinde de son testte+17 puan artış göstermiştir. Genel olarak bakıldığında ön test ve son test puanı arasında en fazla yükselme gösteren öğrenci A8 olmuştur. Bu öğrencinin ön test puanı 21 iken son test puanı 82,5’tir. Son testte öğrenci 61,5 puan daha fazla almıştır. En az puan artışı A19 öğrencisindedir. Ön test puanı 37 olan bu öğrencinin son test sonucu ise 47,5’tir.

Tablo 2. *Deney Grubu Öğrencilerinin Ön-Test ile Son-Test Sonuçları Karşılaştırması*

Adı	Ön test Puanı	Son test Puanı	Cinsiyeti
D1	88	100	Kız
D2	43,6	92,5	Erkek
D3	38	57,5	Erkek
D4	24,5	70	Erkek
D5	48,1	87,5	Kız
D6	34,3	87,5	Erkek
D7	23	60	Erkek
D8	22	75	Erkek
D9	16	65	Erkek
D10	40,1	92,5	Kız
D11	35,8	92,5	Kız
D12	84,6	95	Kız
D13	28,5	52,5	Erkek
D14	47	90	Erkek

D15	24	80	Erkek
D16	27,5	62,5	Erkek
D17	41,6	87,5	Kız
D18	32,7	95	Erkek
D19	67,8	95	Kız
D20	36,6	80	Kız
D21	12	52,5	Kız
D22	40	82,5	Kız
D23	35,2	85	Erkek
D24	30,2	60	Kız
D25	48,5	97,5	Erkek
Ortalama	38,784	79,8	K=11 E=14

Tablo 2’de deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları yer almaktadır. Öğrenciler yiyecekler ve içecekler ünitesini 4 hafta boyunca çoklu ortam teknolojilerinin kullanımı ile öğrenmişlerdir. Öğrenciler yiyecekler ve içecekler ünitesi için dinleme metinleri ve sorularını cevaplama, interaktif okuma metinleri, kelime eşleştirme oyunları, animasyon ve film izleme, şarkı dinleme ve söyleme, Kahoot yarışması, posterler vb. uygulamaları yapmışlardır. Öğrencilerin bu öğrenme yöntemi sonunda yapmış oldukları testte 79,8 ortalama elde ettikleri görülmektedir. Ön test ortalamaları 38,784 olan deney grubu öğrencileri +41 puan ortalamalarını yükseltmişlerdir.

Ön testte en başarılı öğrenci 88 puan ile D1 öğrencisi yine son testte 100 puan alarak sınıfın en yüksek notuna sahip olmuştur. Kendi içerisinde değerlendirildiğinde de son testte +12 puan artış göstermiştir. Genel olarak bakıldığında ön test ve son test puanı arasında en fazla yükselme gösteren öğrenci D11 olmuştur. Bu öğrencinin ön test puanı 35,8 iken son test puanı 92,5’tir. Son testte öğrenci 56,7 puan daha fazla almıştır. En az puan artışı D12 öğrencisindedir. Ön test puanı 84,6 olan bu öğrencinin son test sonucu ise 95’tir.

Tablo 3. *Kontrol ve Deney Grubu Ön test sonuçları karşılaştırması*

Kontrol Grubu		Deney Grubu		
Ön	Teste katılan Öğrenci Sayısı	Ort. Puan	Teste katılan öğrenci sayısı	Ort. Puan
Test	25	34,156	25	38,784

Tablo 3'te kontrol ve deney grupları ön test ortalamaları yer almaktadır. Her iki grupta da 25 öğrenci vardır. Gruplar henüz yiyecekler ve içecekler ünitesinin anlatımını dinlemeden önce bu sınavı yapmışlardır. Eş zamanlı ve eşit şartlarda gerçekleşen bu sınav sonucunda da görüldüğü üzere kontrol grubu öğrencilerinin genel ortalaması 34,156'dır. Deney grubu öğrencilerinin ise genel puan ortalamaları 38,784'tür. Ortalamalar arasında 4,62'lik bir fark vardır.

Tablo 4. *Kontrol ve Deney Gruplarının Son Test Karşılaştırması*

Kontrol Grubu		Deney Grubu		
Son	Testin uygulandığı öğrenci sayısı	Ort. Puan	Testin uygulandığı öğrenci sayısı	Ort. Puan
Test	25	69,6	25	79,8

Tablo 4'te kontrol ve deney grubu öğrencilerine ait son test ortalamaları yer almaktadır. Her iki grup için 4 hafta boyunca yiyecekler ve içecekler ünitesi anlatılmıştır. Ancak kontrol grubu ile sadece akıllı tahtanın yazı yazma kısmı ve Yağmur 1 yabancı dil Türkçe ders kitabı etkinlikleri kullanılmıştır. Deney grubu öğrencileri ile çoklu ortam teknolojileri; interaktif okumalar, dinlemeler, etkinlikler, oyunlar, şarkılar, posterler, uygulamalar kullanılarak ders anlatımı gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma süresi boyunca öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe dersi motivasyonlarına çoklu ortam teknolojilerinin etkisi tespit edilmek istenmiştir. Deney grubu son test ortalaması 79,8 ve kontrol grubu ortalaması ise 69,6 çıkmıştır. İki grup arasında +10 puan fark gözlemlenmiştir. Konunun eğlenceli olması, günlük hayatta sık sık kullanılan kelimelerin de konu içerisinde yer

alması, kontrol grubu öğrencilerinin de en az deney grubu öğrencileri kadar başarılı olmaları sonucun çok fazla fark olmamasında etkili olmuştur.

Deney grubu öğrencileri yapılan çoklu ortam teknoloji destekli ders anlatımları sırasında oldukça keyif almışlardır. Kullanılan materyaller ve etkinlikler öğrencileri derse motive etmiştir. Öğrencilerin önceki derslere göre derse katılımlarında gözle görülür oranda artışlar olmuştur. Ders anlatım yöntemi öğrenciyi baş role sokan modern bir anlatımla gerçekleştirilmiştir.

4.2. Çoklu Ortam Teknolojilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersinde Kullanımının Öğrencilerin Ders Motivasyonlarına Etkilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Deney grubu öğrencilerine yapılan çoklu ortam teknolojilerinin dahil edildiği derslerin öğrencilerin motivasyonlarına olan etkilerini ölçmek adına “Türkçe Ders Motivasyon Ölçeği” uygulanmıştır. Bu anket 4 bölüm 31 maddeden oluşmaktadır. A bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri yer alırken, B bölümü “Yabancı dil olarak Türkçe dersi motivasyonunuzu etkileyen faktörlere ilişkin ifadeler ne şekilde katıldığınızı belirtiniz” C bölümü “Çoklu ortam teknolojilerinin yabancı dil olarak Türkçe dersinde kullanımının ders motivasyonunuza etkilerine ilişkin ifadeler ne şekilde katıldığınızı belirtiniz” ve D bölümü de öğrencilerin eklemek istediklerine yer verilen bölümlerdir.

Tablo 5. *Çoklu Ortam Teknolojilerinin Yiyecekler ve İçecekler Ünitesinde Kullanımının Öğrencilerin Ders Motivasyonlarına Etkileri*

	Kız öğrencilerin seçimleri					Erkek öğrencilerin seçimleri				
Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	

Öğretmenimizin yiyecekler ve içecekler konusunu 4K akıllı tahta üzerinde anlatması derse karşı ilgimi artırdı.	-	-	1	1	9	-	-	-	1	13
Öğretmenimizin yiyecek, içecek, meyve ve sebzeler ile ilgili posterleri göstermesi ilgimi çekti.	-	1	-	5	5	-	-	2	7	5
Öğretmenimizin yiyecek, içecek, meyve ve sebzeler ile ilgili okuma metinlerini dinletmesi derse karşı motivasyonumu artırdı.	1	-	-	6	4	-	-	5	6	3
Öğretmenimizin yiyecek, içecek, meyve ve sebzeler ile ilgili “Türkçe Okulu” interaktif uygulamasından bazı bölümlerini yaptırması motivasyonumu artırdı.	-	-	2	6	3	-	2	5	1	6
Sınıfça sınıfımıza sebze ve meyveleri getirip sergilemek ve ders sonunda arkadaşlarımızla meyveleri yemek eğlenceli ve öğretici idi.	-	-	-	3	8	-	-	-	1	13
Öğretmenimizin yiyecekler ve içecekler konusu ile ilgili interaktif eşleştirme oyunu	-	-	1	4	6	-	-	-	8	6

oynatması beni heyecanlandırdı.												
Öğretmenimizin yiyecek, içecek, meyve ve sebzeler ile ilgili bulmaca çözdümesi beni mutlu etti.	-	1	-	5	5	1	-	3	4	6		
Öğretmenimizin yiyecekler ve içecekler ile ilgili oynattığı “Adam Asmaca” oyunu dikkatimi artırdı.	-	-	2	5	4	1	-	3	7	3		
Öğretmenimizin yiyecekler ve içecekler ile ilgili videoları izletmesini çok beğendim.	-	-	1	3	7	-	-	-	9	5		
Öğretmenimizin sınıfta bazı meyve ve sebzelerin adlarını öğrenmemiz için Google arama motorunu kullanması ilgi çekiciydi.	-	-	1	5	5	-	-	-	8	6		
Öğretmenimizin Youtube kanalından Rafadan Tayfa çizgi filminin “Köfte Tarifi” bölümünü izletmesi beni mutlu etti.	-	-	-	7	4	-	-	7	4	3		
Sınıfça getirdiğimiz kahvaltılık malzemelerin öğretmenimiz tarafından tanıtılıp sonrasında hep	-	-	-	2	9	-	-	-	2	12		

birlikte kahvaltı yapmak beni mutlu etti.	

Tablo 5'e bakıldığında deney grubu anket uygulamasına ait sonuçlar görülmektedir. Deney grubu öğrencileri yiyecekler ve içecekler konusu süresince ilk olarak yanlarında kahvaltılık malzemeler getirmişler ve sınıfta bir kahvaltı vakti düzenlenmiştir. Buna ilişkin yer alan maddelerde öğrencilerin motivasyonlarının arttığı yönünde kesinlikle katılıyorum cevapları verilmiştir. Öğrenciler hem somut olarak yiyecek ve içeceklere dokunmuşlar hem de sınıfça bir etkinlik yapmış olmak ilgi çekici olmuştur.

Ardından öğretmen tarafından öğrencilere verilen yiyecekler ve içecekler posterleri ile yiyecek ve içeceklerin gruplandırılmaları öğretilmiştir. Öğrencilerin bu doğrultuda verdikleri cevaplar da katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olmuştur. Bu konun işlendiği 4 hafta boyunca Google arama motoru da hem telaffuz hem kelimenin yazılışı hem de görselinin öğrencilere sunulması adına aktif bir şekilde kullanılmıştır. Öğrenciler Google kullanımı ile aynı anda hem resim hem yazılış hem de telaffuz şeklini gördüğü yiyecek ve içeceğin daha akılda kalıcı ve dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen tarafından hazırlanan dinleme metinleri öğrencilere akıllı tahtadan dinletilmiş ve metne ilişkin sorulara cevap verilmiştir. Bu gibi etkinlikler de öğrencileri motive edici olmuştur. Film izleme etkinliği yapılarak özellikle Anadolu filmleri, rafadan tayfa ve sevgi dili videoları öğrencilere izletilmiştir. Erkek öğrencilerin 7'si bu uygulamanın motive edici olup olmadığı noktasında kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Bunun dışında öğrencilerin Yağmur 1 ders kitabının 4K uygulaması dahilinde okuma, kelime ve dinleme etkinlikleri de interaktif bir şekilde yapılmıştır. Bunun yanı sıra Kahoot yarışmaları yaparak öğrencilerin derse olan motivasyon ve ilgileri arttırılmaya çalışılmıştır. Ardından adam asmaca oyunu ile de öğrenciler dersten keyif almışlardır. Öğrencilere ödev olarak da "Türkçe Okulu" platformunun etkinliklerinin kelime, dinleme ve okuma etkinlikleri verilmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuç

Çoklu ortam teknolojilerinin öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme motivasyonlarına etkisinin araştırıldığı bu çalışmada öğrenciler iki gruba ayrılmışlardır. Kontrol grubu öğrencileri yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı etkinlikleri ile yiyecekler ve içecekler ünitesini öğrenirken, deney grubu öğrencileri bu ünite kapsamında dinleme, okuma, poster, interaktif oyunlar, videolar, şarkılar vb. uygulamaları yapmışlardır. Araştırma öncesi her iki grup öğrencilerine bir ön test uygulaması yapılmıştır. Eş zamanlı ve eşit şartlarda gerçekleşen bu sınav sonucunda da görüldüğü üzere kontrol grubu öğrencilerinin genel ortalaması 34,156'dır. Deney grubu öğrencilerinin ise genel puan ortalamaları 38,784'tür. Ortalamalar arasında 4,62'lik bir fark vardır.

Yiyecekler ve içecekler ünitesinin 4 hafta boyunca anlatılmasının ardından öğrencilere son test yapılmıştır. Deney grubu son test ortalaması 79,8 ve kontrol grubu ortalaması ise 69,6 çıkmıştır. İki grup arasında +10 puan fark gözlemlenmiştir. Konunun eğlenceli olması, günlük hayatta sık sık kullanılan kelimelerin de konu içerisinde yer alması, kontrol grubu öğrencilerinin de en az deney grubu öğrencileri kadar başarılı olmaları sonucun çok fazla fark olmamasında etkili olmuştur.

Deney grubu öğrencileri yapılan çoklu ortam teknoloji destekli ders anlatımları sırasında oldukça keyif almışlardır. Kullanılan materyaller ve etkinlikler öğrencileri derse motive etmiştir. Öğrencilerin önceki derslere göre derse katılımlarında gözle görülür oranda artışlar olmuştur. Ders anlatım yöntemi öğrenciyi baş role sokan modern bir anlatımla gerçekleştirilmiştir.

Son testten sonra deney grubu öğrencilerine çoklu ortam materyallerinin motivasyonları üzerindeki etkiyi tespit etmek için "Türkçe Ders Motivasyon Ölçeği" uygulanmıştır. Çoklu ortam teknolojilerinin öğrencilerin motivasyonlarına etkisi yönündeki anket sonucunda ise öğrencilerin %97'si motivasyonlarının olumlu yönde etkilendiğini belirtmiştir. Öğrenciler kullanılan ek video, dinleme ve oyunlarla derse olan motivasyonlarında artışı kendileri de hissetmektedirler. Araştırma kapsamında yapılan ö ve son test ortalamalarına bakıldığında kızların ortalamasının erkeklerden daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan diğer araştırmalarda da çoklu ortam teknolojileri kapsamında kullanılan materyaller ile anlatılan ders başarıyı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Şengör, 2010; Çevik, 2001; Dumanlı, 2015). Bu araştırmalarda değinilen ortak nokta öğretmenin çoklu ortam materyallerini öğrencileri derse motive edici hususta kullanması gerektiğidir.

Yağmur ve arkadaşları (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bilgisayar Destekli Görsel Materyallerinin Kullanılmasının Başarıya Etkisi” adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların özellikle çoklu ortam materyallerine sıklıkla ders anlatımlarında yer vermelerinin motivasyon ve başarı üzerindeki önemine değinmiştir.

Yılmaz ve Talas (2015) yılında “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Olarak Animasyon Kullanımı ve Önemi” adlı makalesinde animasyonun öğrencileri motive ettiği ve ardından başarıyı getirdiğine değinmişlerdir. Ancak yeterince animasyon içerikli materyal olmamasının eksikliğine de değinmişlerdir.

5.2. Öneriler

Öğrenciler sadece sınıf ortamında değil aynı zamanda bireysel olarak da çoklu ortam materyallerini kullanabilmelidirler. Bu sayede öğrenmeye devam edebilirler. Öğrenciler derste öğrendiklerini kendilerini motive edici kaynaklarla tekrar etmelidirler. Öğrencilerin bireysel de bu çoklu ortam materyallerini nasıl kullanacakları noktasında bilgilendirilmeleri gereklidir.

Öğrenciler yabancı dil öğrenme süresinde aktif rol içerisinde olmalıdırlar. Çoklu ortam teknolojileri öğrenciyi aktif kılışı ve duyulara hitap etmesiyle aynı zamanda öğrencilerin motivasyonlarını üst düzeylere çıkarması nedeniyle derslerde çokça kullanılmalıdır. Öğretmen öğrencilerin motivasyonunu düşürecek hitap ve davranışlarda bulunmamalıdır. Öğrenciler her ders motive olmuş olmalıdırlar. Bu sayede ilgisi ve algısı açık olan öğrenci öğrendiklerini kalıcı belleğe aktaracaktır.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B., & Yılmaz, M., (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, s.9.
- Başar, H. (2001). *Eğitim ve sınıf yönetimi, sınıf yönetimi*. E. Ağaoğlu (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Brooks, D. W (1997). *Web-Teaching: A Guide To Designing Interactive Teaching For The World Wide Web*. New York: Plenum.
- Çevik, A. (2001). *Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 30, 51-72.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğretimde yeni yaklaşımlar: Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demirel, Y.; Savaş, Y. (2017). Nepotizmin yenilik ve yetenek yönetimi üzerine etkisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 129-142.
- Dumanlı K. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Akıllı Telefon Uygulamaları Üzerine İnceleme. *The Journal of Academic Social Science*, 3(10), 742-752.
- Durmuş, M. (2018). *Yabancılara Türkçe Öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Durmuş, M., & Okur, A. (2018). *Yabancılarla Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Dursun, Ö. (2017). *Çoklu Ortam Tasarımı*. Pegem akademi.

Eren, E. (2001). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi* (7. Basım). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: the role of attitudes and motivation*. London: Edward Arnold.

Karadeniz, Ş. (2006). Öğretim amaçlı hiper metin, hiper ortam ve çoklu ortamlar için tasarım ipuçları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 12-33.

Kardaş, N. M. & Tunagür, M. (2018). *Dinleme eğitiminin temel kavramları*. M. N. Kardaş & R. Koç (Ed.), *Dil ve edebiyat eğitiminin temel kavramları*. Pegem Akademi.

Kuşçu, E. (2017). Yabancı dil öğretimi/öğreniminde görsel ve işitsel araçları kullanmanın önemi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 43, 213-224.

Kuzu, T. (2011). *Etkileşimsel modele uygun okuma öğretiminin Türkçe bilgilendirici metinleri anlama düzeyine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lumsden, L. S. (1994). *Student motivation to learn*. <https://eric.ed.gov/?id=ED370200>

Mayer, R. (2005). *The cambridge handbook of multimedia learning*. Santa Brbara: University of California.

Mayer, R. (2009). *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press, 173.

Mayer, R. E., Moreno, R. (2007). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. *Educational Psychologist*, 38(1), 43–52.

- Özkan, A., Özdemir, C. (2023). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kazak Öğrencilerdeki Motivasyon Eksikliğinin Nedenleri. *Journal of Research in Turkic Languages*, 5(1), 21-36. <https://doi.org/10.34099/jrtl.512>
- Parlak, N. (2018). Eğitim Teknolojisinde Araştırma., *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2). 532-550.
- Patton, M. Q. (2002). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (çev. ed. Bütün, M. ve Demir, S. B.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ryan, M. R., & Deci, L. E. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Saban, A. (2008). *Öğrenme öğretme süreci; Yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara; Nobel Yayınları.
- Semerci, A. (1999). *Öğretim amaçlı bir çoklu ortam yazılımı geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, A., ve Koçer, Ö. (2011). *Yabancı dil öğretiminde motivasyon ve stratejileri*. A. Kılınc, ve A. Şahin, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDTÖ) (s. 33-48) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şengör, V. (2010). *Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Tanneboum, R.S. (1998). *Çoklu Ortamın Teorik Fonksiyonları*. Bilgisayar Bilimi Yayını; Newyork.
- Topçuoğlu Ünal, F. & Bursalı, H. (2013). Türkçe öğretmenlerinin motivasyon faktörlerine ilişkin görüşleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 7-22.

Türk Dil Kurumu. (2023). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ültay, E. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *Özgün Araştırma Dergisi*, 10.

Yağmur Şahin E., Kana F., & Kahn M.M. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bilgisayar destekli görsel materyallerinin kullanılmasının başarıya etkisi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(3), 195-202.

Yalçınkaya M. & Özerbaş M. (2018). Çoklu ortam tasarımı kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri, *TÜBAV Bilim Dergisi*, 11(3), 8-17.

Yalın, H. İ. (2010). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara; Nobel Yayınları.

Yılmaz, F. ve Talas, Y. (20015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal olarak animasyon kullanımı ve önemi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. 3(1), 114-127.